

ВИСНОВОК

**на проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення належної реалізації права на звільнення директора товариства за власним бажанням»,
реєстр. № 11371 від 24.06.2024 року**

Відповідно до ч. 1, 3 ст. 99 ЦК України загальні збори товариства своїм рішенням створюють виконавчий орган та встановлюють його компетенцію і склад. Повноваження члена виконавчого органу можуть бути в будь-який час припинені або він може бути тимчасово відсторонений від виконання своїх повноважень. Тобто у такий спосіб учасники товариства реалізують своє корпоративне право на участь в управлінні товариством шляхом прийняття рішення про припинення чи тимчасове відсторонення виконавчого органу від виконання своїх обов'язків. Водночас відповідні рішення загальних зборів товариства можуть мати наслідки й в межах трудових відносин. Наприклад, припинення повноважень керівника товариства згідно з ч. 3 ст. 99 ЦК України може бути підставою для розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 41 КЗпП України.

Крім того, керівник, як і будь-який інший працівник має право звільнитися за власним бажанням, попередивши власника або уповноважений ним орган про таке звільнення. Ч. 1 ст. 38 КЗпП України передбачено, що працівник має право розірвати трудовий договір, укладений на невизначений строк, попередивши про це роботодавця письмово за два тижні. Водночас особливість звільнення керівника полягає в тому, що воно відбувається за рішенням загальних зборів учасників товариства.

У судовій практиці поширеною є позиція, що попри на те, що право на працю безумовно є правом, а не обов'язком, для належної реалізації свого права на звільнення за власним бажанням керівник товариства має не тільки написати заяву про звільнення за власним бажанням на підставі ст. 38 КЗпП України та надіслати її всім учасникам товариства, а й за власною ініціативою, як виконавчий орган товариства, скликати загальні збори учасників товариства, на

вирішення яких і поставити питання щодо свого звільнення. У випадку відсутності рішення загальних зборів учасників товариства про звільнення керівника, останньому із метою захисту своїх прав надано можливість звернутися до суду із вимогою про визнання трудових відносин припиненими. Звернення до суду повинно бути підтверджено доказами, що керівник, який має намір звільнитися з власної ініціативи дотримався порядку передбаченого чинним законодавством, тобто не тільки написав заяву про звільнення, а й вчинив дії, необхідні для скликання загальних зборів товариства.

Крім того, ч. 13 ст. 39 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» передбачено, що повноваження одноосібного виконавчого органу чи голови колегіального виконавчого органу можуть бути припинені або він може бути тимчасово відсторонений від виконання своїх повноважень лише шляхом обрання нового одноосібного виконавчого органу чи голови колегіального виконавчого органу або тимчасових виконувачів їхніх обов'язків. У разі припинення повноважень одноосібного виконавчого органу або члена колегіального виконавчого органу договір із цією особою вважається припиненим. Статутом товариства може бути передбачено вимогу про обрання нових членів чи тимчасових виконувачів обов'язків для всіх членів колегіального виконавчого органу.

Враховуючи особливість припинення повноважень одноосібного виконавчого органу чи голови колегіального виконавчого органу у зв'язку зі звільненням за власним бажанням, тобто те, що без прийнятого рішення загальних зборів учасників та без обрання нового одноосібного виконавчого органу чи голови колегіального виконавчого органу або тимчасових виконувачів їхніх обов'язків керівник товариства не може звільнитись, це питання однозначно потребує удосконалення шляхом внесення змін до чинного законодавства.

Проектом Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення належної реалізації права на звільнення директора товариства за власним бажанням» пропонується абзацами 2-5 доповнити ч. 13 ст.

39 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю». Зокрема в абз. 2 ч. 13 ст. 39 проєкту Закону зазначається, що «у разі припинення повноважень одноосібного виконавчого органу чи голови колегіального виконавчого органу за власним бажанням у порядку, визначеному Кодексом законів про працю України, попередження про звільнення направляється на *юридичну адресу* товариства рекомендованим листом з описом вкладення...».

Однак ЦК України та Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» оперують терміном не «*юридична адреса*», а «*місцезнаходження юридичної особи*». Відповідно до ч. 1 ст. 93 ЦК України *місцезнаходженням юридичної особи* є фактичне місце ведення діяльності чи розташування офісу, з якого проводиться щоденне керування діяльністю юридичної особи (переважно знаходиться керівництво) та здійснення управління і обліку. Згідно п. 10 ч. 2 ст. 9 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» в Єдиному державному реєстрі містяться відомості про *місцезнаходження юридичної особи*. Вказане свідчить про необхідність використання терміну «*місцезнаходження*», а не «*юридична адреса*».

Ст. 32 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» передбачено, що виконавчий орган товариства скликає загальні збори учасників шляхом надсилання повідомлення про це кожному учаснику товариства. Повідомлення, передбачене частиною третьою цієї статті, надсилається *поштовим відправленням з описом вкладення*. Статутом товариства може бути встановлений інший спосіб повідомлення.

В абз. 2 ч. 13 ст. 39 проєкту Закону пропонується формулювання, що попередження про звільнення направляється *рекомендованим листом з описом вкладення*. Зважаючи на наведене, доцільно використати термін «*поштове відправлення з описом вкладення*», яким оперує законодавець у ст. 32 Закону.

Абз. 4 ст. 13 ст. 39 проєкту Закону викладений такого змісту: «у випадку відсутності рішення загальних зборів учасників товариства про звільнення

одноосібного виконавчого органу чи голови колегіального виконавчого органу до дати, визначеної у попередженні про звільнення *через відсутність кворуму загальних зборів учасників товариства*, а також *обґрунтованої підстави про неможливість припинення повноважень*, визначеної рішенням загальних зборів, одноосібний виконавчий орган чи голова колегіального виконавчого органу має право на звільнення з дати, визначеної у попередженні про звільнення, без прийняття загальними зборами товариства відповідного рішення, та здійснення дій щодо внесення змін до відповідних відомостей Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань».

З аналізу пропонованої норми випливає, що пропозиції, які містяться у проекті визначають порядок звільнення одноосібного виконавчого органу чи голови колегіального виконавчого, якщо відсутній кворум загальних зборів учасників товариства, а також обґрунтована підстава про неможливість припинення повноважень. Однак, якщо кворуму загальних зборів учасників достатньо для прийняття рішення, однак загальні збори учасників проголосували проти звільнення одноосібного виконавчого органу чи голови колегіального виконавчого, то як у такому випадку керівнику реалізувати своє право на звільнення за власним бажанням. Було б доцільно врегулювати процедуру звільнення керівника у такому випадку також.

Доповнення щодо наявності *«обґрунтованої підстави про неможливість припинення повноважень»* викликає ще більше питань. Що саме вважається *«обґрунтованою підставою про неможливість припинення повноважень, визначеної рішенням загальних зборів»*? До того, якщо така обґрунтована підстава про неможливість припинення повноважень виконавчого органу чи голови колегіального виконавчого органу буде надана, то з аналізу пропонованої норми випливає, що керівник у такому випадку не може все ж таки реалізувати своє право на звільнення за власним бажанням.

Абз. 5 ч. 13 ст. 39 проекту Закону наступного змісту: «у разі припинення повноважень одноосібного виконавчого органу чи голови колегіального виконавчого органу за власним бажанням без прийняття загальними зборами

товариства відповідного рішення *тимчасове виконання обов'язків виконавчого органу товариства покладається на загальні збори учасників товариства* або на особу, яка уповноважена виконувати тимчасові обов'язки виконавчого органу товариства, визначеної статутом організації, до прийняття загальними зборами рішення про призначення нового виконавчого органу товариства».

Пропозиція щодо покладення тимчасового виконання обов'язків виконавчого органу товариства на загальні збори суперечить чинному законодавству, адже ці органи виконують різні повноваження. Загальні збори учасників є вищим органом товариства, виконавчий орган товариства здійснює управління поточною діяльністю товариства (ст. 29-30 та 39 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю»).

Аналіз проєкту Закону свідчить, що зміни пропонуються до Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», а в назві проєкту Закону йдеться в цілому про товариства. Також у самому тексті проєкту Закону до якого пропонуються зміни зроблена помилка у назві. Замість Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» вказано Закон України «Про товариства з обмеженою відповідальністю». Ці технічні помилки потребують виправлення.

Таким чином, проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення належної реалізації права на звільнення директора товариства за власним бажанням» у викладеній редакції потребує доопрацювання.

*Старший науковий співробітник
Лабораторії корпоративного права
імені академіка Володимира Луця
НДІ ППП імені академіка Ф. Г. Бурчака
НАПрН України,
кандидат юридичних наук*

Наталія ВІНТОНЯК